

تحول مسئله «کلی و جزئی»

در فلسفه اصالت و جودی ملاصدرا

محمد حسین زاده*

دانشجوی دکتری حکمت متعالیه، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

چکیده

یکی از مباحث منطقی که با پذیرش اصالت وجود دستخوش تحول جدی شد، مسئله «کلی و جزئی» است. ملاصدرا در این مسئله با بهره‌گیری از اصالت وجود و فروع برآمده از آن، نظریه جمهور حکما را متحول کرده و آن را بگونه‌ی متناسب با مبانی فلسفه اصالت وجودی خود بازسازی نمود. از نظر ملاصدرا ملاک کلیت، وجود عقلی و ملاک جزئیت، وجود خاص مادی و مثالی است. معلوم برای رسیدن به مرتبه کلیت باید از وجود خاص مادی و مثالی تجرید شود. این تجرید، حقیقتی متفاوت با تجرید نقشیری جمهور حکما دارد و میتوان از آن به «تجرید ارتقایی» تعبیر کرد. بعقیده ملاصدرا اشکال معروف «اجتماع کلیت و جزئیت» با مبانی جمهور حکما قابل رفع نیست اما با مبانی اصالت وجودی او بسادگی برطرف میشود. همچنین، به اعتقاد وی تعریف اشتراک، اضافه وجودی موجود عقلی به افراد است نه حضور بالقوه ماهیت در افراد.

مقدمه

منطق ارسطویی – سینوی با غفلت از وجود، بر پایه نگاه ماهوی به واقعیت خارجی بنا شده است. طرح مسئله بنیادین اصالت وجود موجب تغییر در مباحث منطق ماهوی نیز شد، از اینرو با پذیرش اصالت وجود، مباحث ماهوی نیز باید مورد بازنگری جدی قرار گیرد تا مطابق با اصالت وجود و فروع برآمده از آن بازسازی شود. ملاصدرا در آثار منطقی خود به ارائه نظاممند منطق وجودی پرداخته اما در آثار فلسفی خود بطور پراکنده برخی مباحث منطق وجودی را ارائه کرده است. تاکنون درباره منطق وجودی ملاصدرا اثر مکتوبی که نشان دهنده چگونگی ابتناء این منطق بر اصالت وجود و فروع آن باشد منتشر نشده است جز اینکه در مقدمه کتاب التنتیج فی المنطق، برخی خطوط کلی این منطق مورد اشارت قرار گرفته است!

یکی از مباحث منطقی که با پذیرش اصالت وجود دستخوش تحول جدی میشود مسئله «کلی و جزئی» است. در این مقاله ابتدا دیدگاه جمهور

کلیدواژگان

کلی
تجرید ارتقایی
جزئی
اصالت وجود
وجود عقلی

*.Email: phsadra@gmail.com

تاریخ تأیید: ۹۳/۸/۴

تاریخ دریافت: ۹۳/۶/۱۷

۱. قراملکی، مقدمه التنتیج فی المنطق.